TEMES SOCIOECONÒMICS
GADESO
Una ullada monogràfica a la nostra realitat socioeconòmica

NÚMERO 57 SETEMBRE 2015

Noves claus per entendre el mercat laboral (XIV)

ES MANTENEN ELS DÈFICITS ESTRUCTURALS

Teixit empresarial de les Illes Balears

Presentam un nou número de **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO** de la sèrie dedicada a les noves claus per entendre el mercat laboral. En aquesta ocasió analitzarem les dades de 2015 que ens proporciona el Directori Central d'Empreses (DIRCE).

El DIRCE és una estadística que desenvolupa l'INE des de 1989 i que té l'aval de l'Oficina d'Estadística de la Unió Europea (Eurostat), la qual cosa la converteix en la referència pels organismes internacionals en relació a la població d'empreses i als locals on aquestes desenvolupen les seves activitats.

Val a dir que aquesta estadística es fa una vegada a l'any (la darrera s'ha publicat el dia 31 de juliol de 2015), i les dades corresponen a dia 1 de gener de cada any. Per tant, és una bona ocasió per observar l'evolució de la demografia empresarial amb dades d'una font de millor qualitat que les de la Tresoreria General de la Seguretat Social (TGSS) que, amb molta freqüència, s'empren com a informació gairebé única sobre aquesta qüestió.

Les dades de la TGSS provenen d'un registre administratiu que no està pensat amb criteris estadístics, ans al contrari, és un instrument per a desenvolupar les tasques de recaptació de la Seguretat Social i, per tant, obeeix a aquesta lògica. A tall d'exemple, una mateixa empresa pot tenir més d'un compte de cotització, o no totes les empreses sense assalariats es corresponen amb autònoms. Per això, igual que passa amb els registres d'afiliacions a la Seguretat Social i d'Atur Registrat, que a l'hora d'analitzar el mercat laboral no són els més adients i s'aconsella posar especial atenció a les dades de l'EPA, a l'hora d'observar el que passa amb la demografia empresarial és gairebé imprescindible parar atenció a les dades del DIRCE.

1.- Evolució del nombre total d'empreses

La primera informació d'interès ens la proporciona el gràfic 1 en el qual podem observar un canvi de la tendència descendent des de l'any 2008. El 2015 va començar amb gairebé un 3,4% (2.841 en termes absoluts) més d'empreses que l'any anterior. Val a dir que, com veurem tot seguit, l'estirabot és dona a les empreses sense persones assalariades.

Tanmateix, seguim molt lluny del nombre total d'empreses que hi havia a les Illes Balears just en començar la crisi i, no debades, la variació del període 2008-2015 és d'un descens del 7,4%.

Gràfic 1

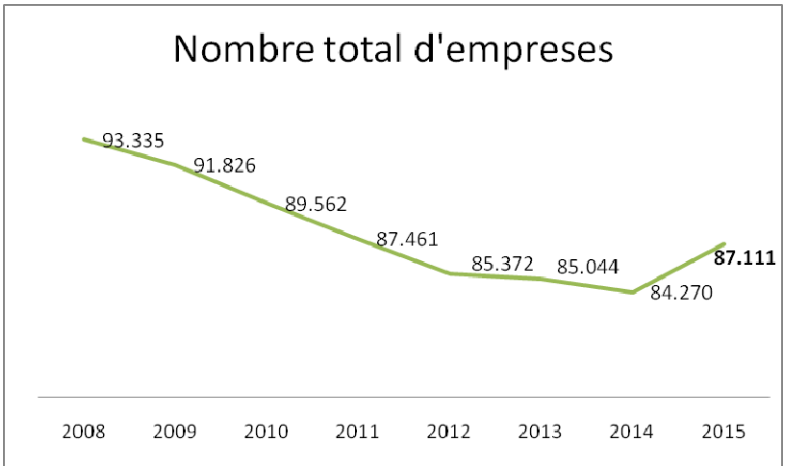

Font: Elaboració Fundació Gadeso a partir de dades INE-DIRCE

2.- Nombre d'empreses per volum de persones assalariades

La taula següent ens permet observar que, d'ençà que s'inicià la crisi, s'ha produït una pèrdua d'unitats empresarials operatives en tots els trams d'empreses que tenen persones assalariades. La pèrdua més gran s'ha produït en les empreses que tenen de 10 a 49 persones assalariades, tram que ha registrat un descens del 36,5%. Aquelles que tenen d' 1 a 9 persones assalariades han registrat una variació negativa de l' 11,4%; les de 50 a 499 del 29,2%, i les de 500 o més del 29,5%.

Nombre d'empreses per volum de persones assalariades

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sense	47.167	47.921	47.635	47.660	46.345	44.835	44.451	47.382
D'1 a 9	41.003	39.219	37.885	36.053	35.625	36.929	36.587	36.336
De 10 a 49	4.501	4.096	3.490	3.246	2.910	2.798	2.734	2.858
De 50 a 499	712	677	643	573	565	534	567	504
De 500 i més	44	37	32	27	27	27	30	31

Font: Elaboració Fundació Gadeso a partir de dades INE-DIRCE

Val la pena reparar que les empreses que no tenen persones assalariades són les úniques que augmenten, tot i que **únicament en un +0,5%**. Sens dubte, aquesta dada s'explica per l'estirabot del fenomen dels Autònoms Econòmicament Dependents (TRADE) i els "Falsos Autònoms", com a fórmula de supervivència en un mercat laboral extraordinàriament precari.

Tot plegat ens proporciona una dada clau (gràfics 2 i 3): La microempresa -mesurada d'acord amb la mida de la plantilla assalariada- és extraordinàriament hegemònica en la població empresarial de Balears. Fins i tot, sembla que la crisi ha aguditzat aquesta situació: L'any 2008 les empreses que tenien 10 o més assalariats i assalariades tot just arribaven al 6% del total de la població empresarial illenca. La darrera dada coneguda de gener de 2015 situa aquest percentatge en un 4%.

Gràfic 2

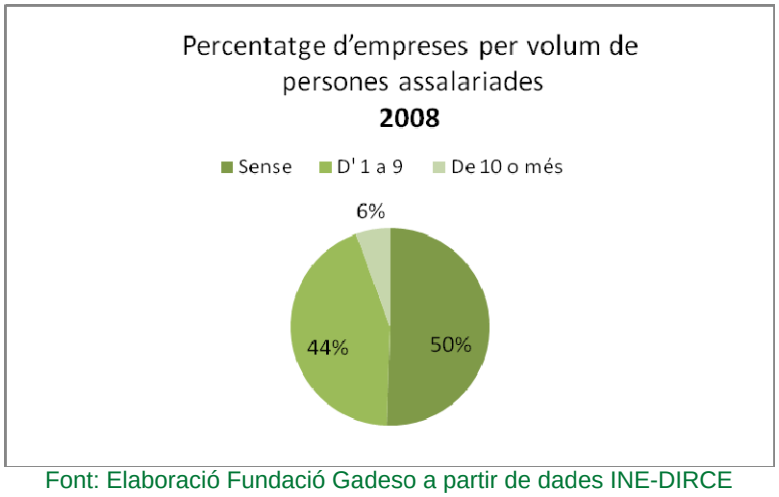

Font: Elaboració Fundació Gadeso a partir de dades INE-DIRCE

Gràfic 3

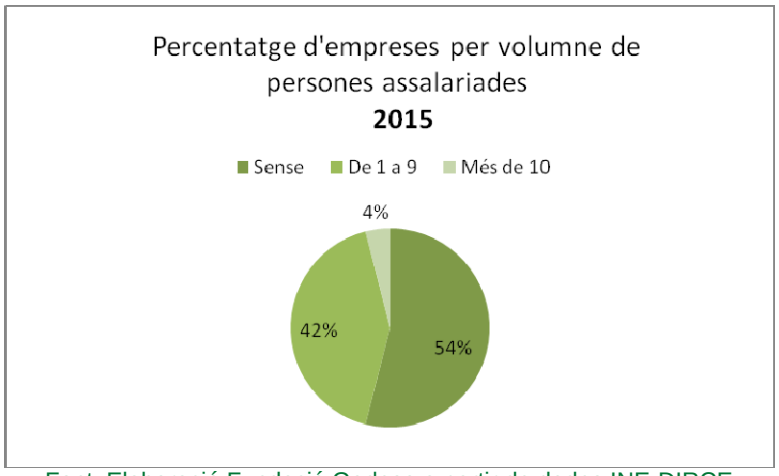

Font: Elaboració Fundació Gadeso a partir de dades INE-DIRCE

3. Nombre d'empreses per principals sectors econòmics

Al gràfic 4 es pot observar que, en termes absoluts, únicament ha crescut el nombre d'empreses del sector serveis (un calaix de sastre que inclou 34 activitats econòmiques que van des de "serveis d'allotjament", o "serveis de menjar i begudes", a "serveis d'informació" i "serveis personals", passant per "educació", "sanitat", "serveis a les empreses", etc. L'any 2015 aquest nombre apuja un 12% en relació a 2008.

Gràfic 4

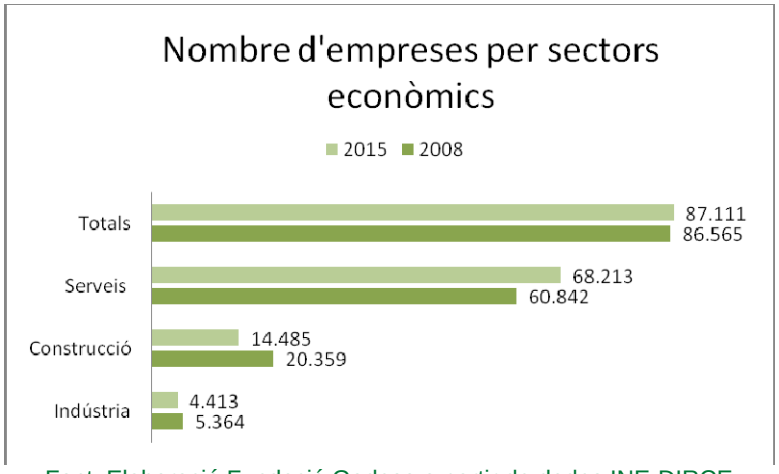

Font: Elaboració Fundació Gadeso a partir de dades INE-DIRCE

Per una altra banda, es pot observar el daltabaix en el nombre d'empreses del sector de la construcció, que registra un descens de gairebé el 29%, i la important pèrdua de població empresarial industrial (un -17,7%).

El gràfic 5 il·lustra molt clarament la consolidació d'un model econòmic súper especialitzat en el sector de serveis turístics. En un context de crisi el grup d'empreses d'hostaleria tenen una pujada del 18%.

Gràfic 5

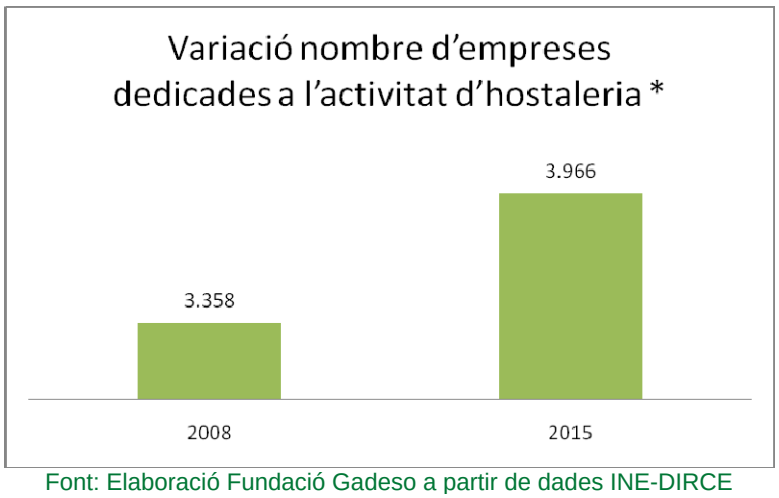

Font: Elaboració Fundació Gadeso a partir de dades INE-DIRCE

*Serveis d'allotjament. Hotels i allotjaments similars. Allotjaments turístics i altres allotjaments de curta estada. Càmpings i aparcaments per a caravanes. Altres allotjaments.

4.- Nombre de locals actius

Les empreses actives registrades en el DIRCE 2015 van desenvolupar les seves activitats en 100.129 locals implantats en tot el territori de les Illes Balears. El gràfic 6 ens mostra com enguany es romp la permanent tendència a la baixa dels darrers anys. No obstat, en el període 2008-2015 s'han desactivat un 2% dels locals empresarials.

Gràfic 6

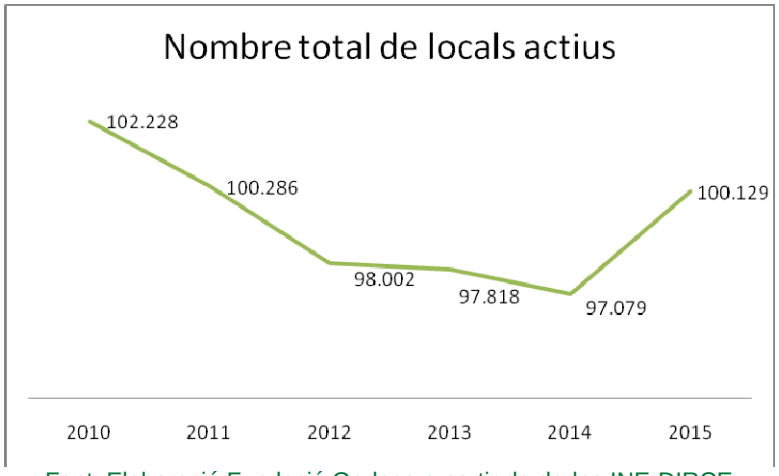

Font: Elaboració Fundació Gadeso a partir de dades INE-DIRCE

5.- Conclusions

Amb les dades del DIRCE-2015 i l'anàlisi de la seva evolució durant els anys 2008-2015, hom pot plantejar les següents conclusions:

⇨ La crisi ha provocat una considerable minva de la demografia empresarial illenca. Tot i que s'observa una certa recuperació, sembla molt més associada a l'augment dels TRADES i dels "Falsos autònoms" -que, alhora, s'ha d'associar a un element de precarietat laboral, econòmica i social- que no pas a una dinàmica pròpiament creixent de projectes empresarials.

⇨ A l'inici de 2015 es mantenen tres problemes estructurals seculars del model econòmic de les Illes Balears:

✓ Un excés de microempreses, que ens resta capacitat de competitivitat per la impossibilitat, entre d'altres, d'aplicar polítiques laborals de flexiseguretat internes, i d' implantar solides economies d'escala, imprescindibles en un mercat mundial globalitzat.

✓ La persistent desindustrialització illenca s'agreuja per l'extraordinària feblesa del teixit empresarial dedicat a la recerca i al desenvolupament. Una situació que, com es pot observar al gràfic següent, no recupera la certa embranzida que es va observar en el període 2008-2010.

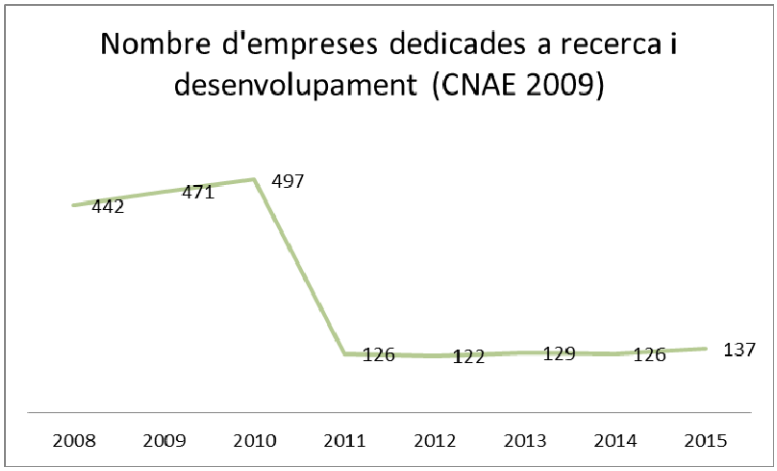

✓ La crisi, lluny de convertir-se en una oportunitat per introduir algunes quotes de diversificació productiva, ha accelerat la gran especialització de les Illes Balears en serveis turístics majoritàriament estacionals.